

TAINA SFINTEI SPOVEDANII ÎN DIALOG CONFESIONAL: ÎNTRE MINIMALISMUL EVANGHELIC ȘI PLENITUDINEA ORTODOXĂ

VLAD CRISTIAN TODORAN

Abstract. The Mystery of Holy Confession in Confessional Dialogue: Between Evangelical Minimalism and Orthodox Plenitude.

The mystery of Holy Confession in the confessional dialogue reveals that true Christian repentance involves both the inner attitude of turning to God and the outer act of sacramental confession. Evangelical minimalism, through its simplicity, reminds us of the importance of a direct personal relationship with Christ and of total sincerity before Him - for without these, any confession becomes an empty ritual.

The Orthodox fullness of Confession shows us how much this personal relationship can be enriched and perfected when it is lived in the Church, in communion, under the work of grace transmitted through apostolic succession. The lack of apostolic succession and the gradual deformation of the meaning and purpose of the Sacrament of Holy Confession in non-Orthodox communities mean that no pastor or confessional leader can authentically exercise the power to bind and loose sins - a power given by the Savior Jesus Christ Himself to His Apostles. In the absence of Confession as a Sacrament, the person often turns to a psychologist or counselor, seeking support in a form of therapy.

Keywords: *Confession, Church, Orthodoxy, Evangelical, sin, priest, synergy.*

Taina Sfintei Spovedanii ocupă un loc central în viața Bisericii Ortodoxe și a fiecărui creștin, fiind înțeleasă în mod diferit de diversele culte evanghelice. În dialogul dintre Biserica Ortodoxă și comunitățile de orientare evanghelică, această Sfântă Taină evidențiază un contrast pregnant între o

abordare minimalistă - specifică spiritului evanghelic modern - și plinătatea bogată a perspectivei ortodoxe asupra pocăinței. Dintru început, creștinismul a considerat mărturisirea păcatelor nu doar un act privat, interior, ci și o lucrare comunitară și sacramentală, menită să aducă vindecare sufletului și reintegrare în Trupul tainic al lui Hristos. Însă, de-a lungul veacurilor, această practică a cunoscut interpretări variate: unele confesiuni reduc rolul mărturisirii la o simplă declarație de credință în fața lui Dumnezeu, pe când tradiția ortodoxă a păstrat întreaga profunzime patristică a Spovedaniei ca lucrare divino-umană a iertării și împăcării.

Minimalismul evanghelic în materie de mărturisire a păcatelor se manifestă prin tendința de a simplifica și de a reduce la esențial actul pocăinței. În multe comunități protestante și neoprotestante, Spovedania este rânduie formal; credinciosul este încurajat să-și mărturisească direct lui Dumnezeu greșelile, în rugăciune personală, considerând că relația nemijlocită cu Hristos este suficientă pentru a primi iertare¹. Acest mod de a vedea lucrurile pornește de la convingerea că jertfa Mântuitorului este absolut îndesulătoare pentru iertarea păcatelor tuturor celor care cred, fără a mai fi nevoie de un rit sau de mijlocirea unui preot. De altfel, principiul protestant al preoției universale a credincioșilor subliniază că orice creștin are acces direct la Dumnezeu prin Hristos, unicul Mijlocitor, ceea ce face ca mărturisirea în fața altei persoane să pară, din această perspectivă, nenecesară sau chiar neîntemeiată biblic. Astfel, în spiritualitatea evanghelică accentul cade pe pocăința interioară sinceră și pe credința că Dumnezeu iartă imediat pe cel care Îi cere iertare cu credință, fără a impune o rânduială sacramentală vizibilă.

În cadrul dialogului dintre pastor și credincios, se urmărește oferirea unui sfat binevoitor, menit să aducă o oarecare alinare sufletească și să pună capăt unei frământări sau unei dificultăți personale. Aceste îndemnuri, oricât de bine intenționate și ziditoare ar fi, rămân totuși simple cuvinte de mângâiere și sprijin moral, fără a produce o transformare reală. Mărturisirea gândurilor în fața unui pastor nu aduce credinciosului adevărata vindecare lăuntrică, adică iertarea păcatelor, împăcarea cu Dumnezeu și restabilirea comuniunii cu Biserica². Lipsa succesiunii apostolice și deformarea treptată a înțelesului și rostului Tainei Sfintei Spovedanii în comunitățile neortodoxe fac ca niciun pastor sau lider confesional să nu poată exercita, în mod autentic, puterea de a lega și a dezlega păcatele - putere dăruită de Însuși Mântuitorul Iisus Hristos Apostolilor Săi: „Luați Duh Sfânt; cărora

¹ A se vedea pozițiile lui J. RAMING în lucrarea *Der Ausschluss der Frau vom priesterlichen Amt*, 1973, Ultick WILCKENS, *Systematische Theologie*, III, 1993.

² James I. PACKER, Thomas C. ODEN, *O singură credință: consensul evanghelic*, trad. de Cristian Sălăjan, Ed. Casa Cărții, Oradea, 2009, p. 84.

veți ierta păcatele, le vor fi iertate; și cărora le veți ține, vor fi ținute” (In 20, 22-23).

În absența Spovedaniei ca Taină, omul - aflat în căutarea unei ieșiri din labirintul păcatului, al problemelor personale și al neliniștii sufletești - se îndreaptă adesea către un psiholog sau un consilier, căutând sprijin într-o formă de terapie³. Psihologul, prin metode specifice, îl ajută pe pacient să își conștientizeze dificultățile, să le interpreteze corect și să își descopere singur propriile căi de rezolvare. Însă și această formă de consiliere, deși utilă din punct de vedere uman și emoțional, rămâne în planul rațional și psihologic, fără să poată aduce restaurarea profundă pe care doar harul dumnezeiesc, lucrător în Taina Pocăinței, o poate oferi⁴. Fără un cadru sacramental, mărturisirea poate rămâne doar la stadiul de experiență subiectivă, neconfirmată de o autoritate duhovnicească și netrăită în comuniunea Bisericii. Mai mult, tendința de a elimina orice intermediar uman în taina împăcării omului cu Dumnezeu poate conduce la o izolare spirituală: credinciosul se raportează numai la conștiința sa, lipsindu-i discernământul și sfatul unui părinte duhovnicesc.

În acest sens, putem observa cum, în lipsa unei ghidări și a unui dialog real, pocăința riscă să devină fie pur formală - o simplă cerere de iertare rostită în grabă - fie să alunece în autoînșelare sau autojustificare (omul își poate minimaliza singur gravitatea faptelor, neavând pe nimeni care să-l ajute să conștientizeze pe deplin căderea). Așadar, deși mărturisirea directă către Dumnezeu este necesară și în Ortodoxie (niciun păcat nu este iertat fără căință sinceră înaintea Domnului), considerată izolat ea reprezintă o viziune incompletă, lipsită de acele elemente de profunzime pe care Dumnezeu le-a rânduit prin Biserică spre folosul omului.

În contrast puternic cu această viziune minimalistă se află plinătatea ortodoxă a Tainei Spovedaniei. Ortodoxia nu vede mărturisirea ca pe un simplu act verbal între om și Dumnezeu, făcut în ascuns, ci ca pe o lucrare tainică desfășurată în cadrul comunității eclesiale, în fața și prin slujitorul rânduit al Bisericii - duhovnicul⁵. Nu este vorba doar de o iertare juridică a vinei, ci de un întreg proces de vindecare sufletească (terapie duhovnicească), în care penitentul, prin căință autentică și mărturisire sinceră, se deschide lucrării sfințitoare a harului. Iertarea oferită de Dumnezeu prin dezlegarea rostită de preot are efect de reală eliberare de povara greșelilor

³ Laura TUDOREAN, Ovidiu Cristian TUDOREAN, *Confesiune și psihoterapie*, Ed. Pim, Iași, 2003, p. 62.

⁴ Eugen JURCA, *Spovedanie și psihoterapie - interferențe și diferențe*, ed. a III-a, Ed. Galaxia Gutenberg, 2009, pp. 23-24.

⁵ Arhim. Vasile MIRON, „Taina Sfintei Spovedanii, mijloc de pastorație individuală și piatră de hotăr în îndreptarea sufletească a credinciosului” în *Studii Teologice*, an LVI (2004), nr. 3-4, p. 71.

și de restaurare a păcii conștiinței, lucru pe care creștinul îl resimte adesea în mod concret ca pe o ușurare și o bucurie lăuntrică⁶.

Plinătatea ortodoxă a Spovedaniei se manifestă în câteva aspecte cheie, care îi conferă adâncime și eficacitate duhovnicească deosebită.

În primul rând, se remarcă dimensiunea dialogală și relațională a Spovedaniei ortodoxe, întrucât ea nu este un monolog interior, ci un dialog între penitent și preot, ambii așezați împreună înaintea lui Hristos. Potrivit rânduielii ortodoxe, înainte de a-și destăinui păcatele, credinciosul este întâmpinat de cuvintele duhovnicului: „Iată, fiule, Hristos stă nevăzut, primind mărturisirea ta cea cu umilință. Deci nu te rușina, nici te teme, ci spune tot ceea ce ai făcut...”⁷. Acest îndemn evidențiază credința că însuși Domnul Iisus Hristos este de față, tainic, la actul Spovedaniei, fiind adevăratul Medic și Judecător milostiv al sufletului. Preotul slujitor nu este decât un martor și un instrument al harului - el poartă epitrahilul (simbol al puterii primite de la Hristos prin succesiunea apostolică) și ascultă cu dragoste mărturisirea, apoi invocă, prin rugăciunea de dezlegare, mila lui Dumnezeu peste penitent.

Caracterul sacramental al Spovedaniei în Ortodoxie presupune, așadar, o sinergie între elementul văzut (mărturisirea rostită către preot și dezlegarea sacramentală) și elementul nevăzut (harul Duhului Sfânt care operează iertarea și curățirea sufletului). Prin preot, cel ce se spovedește aude cu urechile proprii cuvintele mângâietoare ale iertării - „...te dezleg de toate păcatele tale” - ceea ce îi conferă o asigurare obiectivă că Dumnezeu a primit pocăința sa.

În al doilea rând, dimensiunea comunitară și eclesială a Spovedaniei ortodoxe îi accentuează plinătatea. Păcatul nu este privit ca o chestiune exclusiv personală între om și Dumnezeu, deoarece orice păcat afectează nevăzut legătura fiecărui credincios cu frații săi și cu Trupul lui Hristos. De aceea, vindecarea implică și reintegrarea deplină a persoanei în comuniunea eclesială. Mărturisirea în fața preotului, ca reprezentant al comunității și al autorității date de Hristos apostolilor Săi, are tocmai rolul de a pecetlui această împăcare cu Biserica. Spre exemplu, în primele veacuri creștine, anumite păcate grave erau urmate de o perioadă de pocăință publică, la finalul căreia episcopul, în fața comunității adunate, rostea rugăciunea de reconciliere a penitentului cu Biserica⁸. Astăzi, deși mărturisirea păcatelor se face în taină, înaintea duhovnicului, sensul rămâne același: niciun păcat

⁶ E. JURCA, *Spovedanie...*, p. 239.

⁷ *Slujba Mărturisirii în Molitfelnic*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2002, p. 65.

⁸ Pr. Irineu CRĂCIUNAȘ, „Învățătura ortodoxă despre Pocăință” în *Ortodoxia*, an XII (1960), nr. 3, p. 395.

serios nu rămâne o problemă exclusiv individuală, întrucât orice greșeală aduce o rană sufletului și, totodată, o rană în trupul comunitar al Bisericii.

Plinătatea Tainei constă astfel și în această componentă comunitară: cel ce se căiește primește nu doar iertarea lui Dumnezeu, ci este și reprimat cu brațele deschise de către Biserică, asemenea fiului risipitor întâmpinat de tatăl său și de întreaga casă. Prin glasul preotului, comunitatea credincioșilor - invizibil prezentă - își exprimă bucuria pentru revenirea celui pierdut și reînnoirea legământului său de credință.

Un al treilea aspect definitoriu al plinătății ortodoxe este dimensiunea terapeutică și pedagogică a dialogului de la Spovedanie⁹. Spre deosebire de o abordare strict juridică (unde cineva își declară vina și primește imediat achitarea), în Ortodoxie spovedania include în mod esențial sfătuirea și călăuzirea sufletului. Penitentul vine cu încredere la duhovnic așa cum bolnavul vine la medicul de suflute, căutând nu doar ștergerea vinei, ci și ajutor pentru a se îndrepta. Mărturisirea autentică își adevărește sinceritatea prin deschiderea deplină a inimii în fața părintelui duhovnicesc, acceptând și un eventual „canon” (epitimie) ca pe un leac duhovnicesc¹⁰.

Canonul nu este o pedeapsă menită să „plătească” pentru păcat, ci o rânduială de rugăciune sau o faptă bună cu scop vindecător, care să-l ajute pe penitent în lupta cu patimile. Prin aceste sfaturi și îndrumări personalizate, Taina Spovedaniei devine și o școală a pocăinței: credinciosul învață cum să-și supravegheze mai atent gândurile și faptele, cum să lupte împotriva slăbiciunilor sale și cum să cultive virtuțile opuse păcatelor mărturisite. Or, toate aceste beneficii lipsesc aproape cu desăvârșire acolo unde lipsește dialogul direct cu un duhovnic. De aceea, minimalismul evanghelic - care reduce mărturisirea la relația individuală cu Dumnezeu - poate priva sufletul de o creștere și o vindecare mai amplă.

În absența unui povățuitor, credinciosul singur fie își va îngădui prea mult (căzând în autosuficiență și banalizarea păcatului), fie se va osândi peste măsură (căzând în deznădejde, neștiind să-și însușească iertarea făgăduită de Dumnezeu). Adevărul spus cu dragoste de către un duhovnic și confirmarea iertării prin dezlegare au darul de a restabili echilibrul: îl feresc pe om și de autosatisfacție spirituală, și de disperare¹¹.

Prin urmare, Taina Spovedaniei trăită în plinătatea ei ortodoxă se dovedește a fi un antidot la superficialitatea și individualismul pe care le poate favoriza perspectiva minimalist-evanghelică. După cum afirmau unii

⁹ Dmitri AVDEEV, *Probleme actuale ale psihoterapiei ortodoxe*, trad. de Adrian și Xenia Tănăsescu-Vlas, Ed. Sophia, București, 2007, p. 10.

¹⁰ Laura TUDOREAN, *Confesiune...*, pp. 64-65.

¹¹ Ierom. Benedict STANCU, *Spovedania și îndrumarea duhovnicească*, Ed. Sophia, București, 2007, p. 247.

dintre Sfinții Părinți, pocăința sinceră adusă înaintea lui Dumnezeu cere și o mărturisire concretă înaintea Bisericii; altfel, riscăm să ne autoamăgim cu o pace aparentă. Minimalismul evanghelic produce uneori doar o liniște iluzorie, în care omul se simte împăcat fără a-și fi confruntat cu adevărat patimile și fără a-și fi asumat deplin urmările păcatelor. O astfel de liniște comodă poate fi mai primejdioasă decât orice neliniște rodnică a conștiinței, deoarece falsifică înțelegerea dreaptă a credinței și împiedică apropierea reală de Hristos.

În schimb, neliniștea cea bună a pocăinței lucrătoare - aceea care îl îndeamnă pe credincios să caute iertarea în modul rânduit de Dumnezeu - aduce după sine adevărata pace, cea dată de Duhul Sfânt ca răspuns la mărturisire și îndreptare. Ortodoxia, prin bogăția rânduielilor sale și prin experiența Părinților, oferă cadrul în care această neliniște mântuitoare se poate exprima plenar și se poate transforma în bucurie pascală, prin ridicarea reală a poverii păcatelor - de aceea, pocăința nu este niciodată prea târzie¹²

În contextul dialogului interconfesional contemporan, tema Sfintei Spovedanii rămâne un subiect de aprofundare și de apropiere reciprocă¹³. Biserica Ortodoxă aduce la masa discuțiilor perspectiva sa bimilenară, conform căreia Hristos a instituit cu adevărat, prin puterea dată Apostolilor de a lega și dezlega (cf. In 20, 22-23), o Taină reală a reconcilierii, continuată neîntrerupt în viața Bisericii. De cealaltă parte, creștinii evanghelici subliniază mereu necesitatea credinței personale vii și a pocăinței sincere, ferindu-se de automatisme sacramentale.

În loc să fie motive de dezbinare, aceste accente diferite pot deveni complementare dacă sunt corect înțelese: Ortodoxia poate mărturisi că niciun ritual nu este eficient în mod magic, de la sine, fără credință vie și zdrobirea inimii, iar evanghelicii pot fi invitați să redescopere înțelesurile dogmatice pe care Biserica Ortodoxă le-a primit și păstrat de-a lungul celor două milenii creștine.

Între minimalismul evanghelic și plinătatea ortodoxă se întinde, așadar, o întreagă pedagogie divină a pocăinței. Nu este vorba de o opoziție ireconciliabilă, ci de o chemare la dialog și a înțelegerii marelui dar pe care Hristos l-a oferit Sfinților Apostoli. Pocăința launtrică autentică și manifestarea ei exterioară prin mărturisirea în Biserică. Dacă minimalismul tinde să păstreze doar primul aspect, iar un eventual formalism ritual ar păstra doar forma externă, Ortodoxia insistă pe necesitatea unității dintre interior și exterior. Numai atunci Spovedania își arată cu adevărat rodul:

¹² Pr. Ilarion V. FELEA, *Pocăința*, Sibiu, 1939, pp. 39-48.

¹³ Sorin SÂNDULACHE, *Consiliere și psihoterapie pastorală*, Ed. Casa Cărții, Oradea, 2009, p. 32.

când inima este străpunsă de căință sinceră, iar buzele mărturisesc totul înaintea lui Dumnezeu și a slujitorului Său, spre vindecare. Această viziune integratoare este pe deplin fidelă atât spiritului evanghelic (în sensul profund al termenului, adică al Evangheliei lui Hristos), cât și Tradiției vii a Bisericii primare. Biserica Ortodoxă a înțeles aceste porunci nu ca pe niște recomandări opționale, ci ca pe îndrumări mântuitoare, pe care le-a așezat în cadrul liturgic al Tainei Pocăinței.

Taina Sfintei Spovedanii în dialogul confesional relevă faptul că adevărata pocăință creștină presupune atât atitudinea lăuntrică de întoarcere la Dumnezeu, cât și actul exterior de mărturisire sacramentală. Minimalismul evanghelic, prin simplitatea sa, ne amintește de importanța relației personale nemijlocite cu Hristos și a sincerității totale înaintea Lui - căci fără acestea, orice spovedanie devine un gol ritual. Pe de altă parte, plinătatea ortodoxă a Spovedaniei ne arată cât de mult se poate îmbogăți și desăvârși această relație personală atunci când este trăită în Biserică, în comuniune, sub lucrarea harului transmis prin succesiunea apostolică.

Dumnezeu voiește mântuirea omului, iar pentru aceasta a rânduit și mijloace văzute prin care harul Său nevăzut să ne curețe și să ne întărească. Sfânta Spovedanie este unul dintre aceste mijloace esențiale. Prin ea, creștinul trăiește cu adevărat experiența fiului risipitor întors acasă: își recunoaște în fața Tatălui ceresc (și a celui rânduit de El) greșelile, primește iertarea ca dar nemeritat și se reazăază în demnitatea de fiu al lui Dumnezeu. O astfel de trăire integrală depășește orice minimalism reducăționist și ne deschide către plinătatea vieții în Hristos, care este scopul ultim al tuturor Tainelor Bisericii.

Bibliografie:

1. *Biblia sau Sfânta Scriptură*. Versiune diortosită după Septuaginta, redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania, Arhiepiscopul Clujului, sprijinit pe numeroase alte osteneli, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2009.
2. AVDEEV, Dimitri, *Probleme actuale ale psihoterapiei ortodoxe*, trad. de Adrian și Xenia Tănăsescu-Vlas Ed. Sophia, București, 2007.
3. CRĂCIUNAS, Pr., Irineu, „Învățătura Ortodoxă despre Pocăință”, în *Orthodoxia*, an XII (1960), nr. 3.
4. FELEA, Pr., Ilarion V., *Pocăința*, Sibiu, 1939.
5. JURCA, Eugen, *Spovedanie și psihoterapie - interferențe și diferențe*, ed. a III-a, Ed. Galaxia Gutenberg, 2009.
6. *Molitfelnic*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2002,

7. MIRON, Arhim., Vasile, „Taina Sfintei Spovedanii, mijloc de pastorație individuală și piatră de hotar în îndreptarea sufletească a credinciosului”, în *Studii Teologice*, an LVI (2004), nr. 3-4.

8. PACKER, James, ODEN, Thomas, *O singură credință: consensul evanghelic*, trad. de Cristian Sălăjan, Ed. Casa Cărții, Oradea, 2009.

9. SĂNDULACHE, Sorin, *Consiliere și psihoterapie pastorală*, Ed. Casa Cărții, Oradea, 2009.

10. STANCU, Ierom., Benedict, *Spovedania și îndrumarea duhovnicească*, Ed. Sophia, București, 2007.

11. TUDOREAN, Laura, TUDOREAN, Ovidiu Cristian, *Confesiune și psihoterapie*, Ed. Pim, Iași, 2003.